

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять і самостійної роботи
з навчальної дисципліни

"ЕКОНОМІКА ТРАНСПОРТУ"

*(для студентів 5 курсу денної та заочної форм навчання
спеціальностей 7.07010101, 8.07010101 – «Транспортні системи (за видами
транспорту)», 7.07010102, 8.07010102 – «Організація перевезень і управління
на транспорті (за видами транспорту)»)*

**Харків
ХНАМГ
2012**

Методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни **"ЕКОНОМІКА ТРАНСПОРТУ"** (для студентів 5 курсу денної та заочної форм навчання спеціальностей 7.07010101, 8.07010101 – «Транспортні системи (за видами транспорту)», 7.07010102, 8.07010102 – «Організація перевезень і управління на транспорті (за видами транспорту)») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Д. О. Пруненко – Х. : ХНАМГ, 2012. – 75 с.

Укладач: к.е.н., доц. Д. О. Пруненко

Рецензент: д.т.н., проф. Ю. О. Давідіч

Рекомендовано кафедрою транспортних систем і логістики,
протокол № 5 від 10. 12. 2010 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	5
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. АКТИВИ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА	5
<i>Тема 1. Відмінності економічної діяльності транспортного підприємства.....</i>	<i>5</i>
<i>Тема 2. Основні фонди транспортних підприємств.....</i>	<i>6</i>
<i>Тема 3. Оборотні фонди транспортного підприємства.....</i>	<i>16</i>
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ (ЗМ) 2. ОКРЕМІ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКІ ПРОЦЕСИ НА ТРАНСПОРТІ	21
<i>Тема 4. Витрати транспортного підприємства .....</i>	<i>31</i>
<i>Тема 5. Доходи транспортного підприємства .....</i>	<i>38</i>
<i>Тема 6. Види та форми оплати праці.....</i>	<i>47</i>
<i>Тема 7. Ціноутворення на транспорті.....</i>	<i>52</i>
<i>Тема 8. Організація планового й оперативного управління транспортними процесами.....</i>	<i>57</i>
<i>Тема 9. Особливості ведення обліку на транспорті.....</i>	<i>61</i>
2 Самостійна робота.....	66
2.1 Мета виконання самостійної роботи.....	66
2.2. Запитання для самоперевірки.....	68
2.3. Запитання, що виносяться на поточний і підсумковий контролі.....	70
СПИСОК ДЖЕРЕЛ	73

ВСТУП

Сталий розвиток України й інтеграційні процеси, що відбуваються, вимагають подальшого розвитку транспортної галузі, яка, у свою чергу, потребує фахівців спроможних, організувати її функціонування.

Метою дисципліни є формування системних знань і розуміння концептуальних основ функціонування транспортного підприємства в Україні, набуття навичок аналізу економічного стану підприємства, спираючись на звітну документацію.

Предмет курсу є фінансово-господарська діяльність транспортного підприємства.

Відповідно до цього фахівець галузі транспортних технологій повинен **знати**: класифікації активів транспортного підприємства; показники використання основних та оборотних фондів транспортного підприємства; види та структуру витрат транспортного підприємства; види та структуру доходів транспортного підприємства; види та структуру прибутків транспортного підприємства; показники економічної ефективності функціонування транспортного підприємства; фактори, що впливають на фінансову стійкість роботи транспортного підприємства в умовах ринку; **уміти**: послуговуватись інформаційними та нормативно-правовими джерелами, класифікувати й проаналізувати використання основних фондів транспортного підприємства; класифікувати та проаналізувати використання оборотних фондів транспортного підприємства; класифікувати та проаналізувати доходи транспортного підприємства; класифікувати та проаналізувати витрати транспортного підприємства; класифікувати та проаналізувати прибуток транспортного підприємства; провести облікові операції діяльності транспортного підприємства, визначити результати цієї діяльності та скласти звітну документацію; **мати уявлення**: про фінансово-господарську діяльність транспортного підприємства.

Навчальний план цієї дисципліни передбачає проведення аудиторних лекційних і практичних занять, а також вимагає від студента самостійної роботи з основними та додатковими джерелами, конспектом лекцій, підготовки до виконання практичних занять.

**1. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ (ЗМ) 1. АКТИВИ ТРАНСПОРТНОГО
ПІДПРИЄМСТВА**

**Тема 1. Відмінності економічної діяльності транспортного
підприємства.**

Завдання 1.1

Наведіть приклади впливу особливостей транспортної продукції на діяльність транспортного підприємства.

Риси, характерні для транспортної продукції	Вплив на фінансово-господарську діяльність транспортного підприємства
1. Транспорт не створює нової продукції, а тільки завершує процес виробництва інших галузей у сферу обігу	
2. Продукцію транспорту не можна заготовити про запас, вона не має напівфабрикатів	
3. Виробничий процес транспорту відбувається зовні території транспортного підприємства	
4. Виробничий процес різних транспортних підприємств може, а іноді й повинен відбуватися на одній території	
5. Транспортний процес відбувається під впливом умов експлуатації, що безперервно змінюються	

Завдання 1.2

Наведіть органи управління та нормативні документи, що відповідають за регулювання напрямків транспортної діяльності.

Напрямок діяльності	Контролюючий орган	Нормативні акти
1. Митне оформлення та контроль вантажних і багажних перевезень		
2. Дотримання податкового режиму перевезень		
3. Страхування транспортних ризиків		
4. Забезпечення правопорядку на транспорті		

Оформити письмово результати роботи.

Тема 2. Основні фонди транспортних підприємств

Завдання 2.1

На підставі наведених у таблиці 2.1. даних розрахувати показники технічного стану, руху, ефективності використання основних засобів.

Методичні рекомендації щодо розрахунку вказаних показників:

1. Показники технічного стану:

1.1 коефіцієнт зносу основних фондів:

$$K_3 = \frac{З}{ПВ}, \quad (2.1)$$

де З – сума зносу основних фондів,

ПВ – повна вартість основних фондів;

1.2 коефіцієнт придатності основних фондів:

$$K_{пр} = \frac{ЗВ}{ПВ}, \quad (2.2)$$

де ЗВ – залишкова вартість основних фондів.

2. Показники руху основних фондів:

2.1 коефіцієнт надходження:

$$K_n = V^H / ОФ_{к.р.}, \quad (2.3)$$

де V^H – вартість фондів, що надійшли за певний проміжок часу на підприємство,

$ОФ_{к.р.}$ – вартість основних фондів (повна) на кінець року;

2.2 коефіцієнт вибуття:

$$K_v = V^B / ОФ_{п.р.}, \quad (2.4)$$

де V^B - вартість фондів, що вибули з підприємства за певний проміжок часу,

$ОФ_{п.р.}$ – вартість основних фондів (повна) на початок року.

3. Показники ефективності використання:

3.1 Фондовіддача основних фондів – це відношення обсягу виробленої продукції підприємства до середньорічної вартості основних фондів, що

показує, який обсяг виробленої продукції припадає на 1 грн вартості основних фондів, тобто:

$$\Phi_B = Q / \text{ОФ}^{\text{с.р.}}, \quad (2.5)$$

де Q – річний обсяг реалізованої продукції (у вартісних або натуральних вимірниках),

$\text{ОФ}^{\text{с.р.}}$ – середньорічна вартість основних фондів.

3.2 Фондомісткість основних фондів – це показник, обернений до фондovіддачі. Він показує, яка вартість основних фондів припадає на 1 грн виробленої продукції, тобто:

$$\Phi_M = \text{ОФ}^{\text{с.р.}} / Q. \quad (2.6)$$

3.3 Рентабельність основних фондів – це відношення прибутку, отриманого підприємством за певний період, до середньорічної вартості основних фондів підприємства, тобто:

$$P_{\text{оф}} = \Pi_p / \text{ОФ}^{\text{с.р.}}, \quad (2.7)$$

де Π_p – прибуток підприємства.

3.4 Фондовіддача на одного робітника – показник, що характеризує випуск продукції на 1 грн основних фондів з урахуванням кількості робітників. Розраховується за формулою:

$$\Phi_{\text{вр}} = Q / (\text{ОФ}^{\text{с.р.}} * Ч), \quad (2.8)$$

де $Ч$ – середньооблікова чисельність виробничого персоналу.

3.5 Механоозброєність виробництва – показник вартості машин та обладнання на одиницю обсягу реалізації продукції (послуг). Він застосовується для аналізу зміни питомої вартості засобів механізації. Цей показник підраховується у процентах або тис. грн на 1 млн грн доходів від реалізації продукції за формулою:

$$M_B = \Phi_M / Q. \quad (2.8)$$

3.6 Механоозброєність праці – характеризує вартість засобів механізації, що припадають на одного робітника. Цей показник визначають, поділивши

загальну балансову вартість машин і механізмів на середньооблікову кількість робітників:

$$M_{\text{п}} = \Phi_{\text{м}} / \text{Ч}. \quad (2.9)$$

3.7 Коефіцієнт технологічної структури основних фондів – визначається як співвідношення вартості активної частини основних фондів (Φ_a) і вартості основних фондів (Φ) за формулою:

$$K_{\text{тсф}} = \Phi_a / \Phi. \quad (2.10)$$

Завдання 2.2

Підприємство придбало вантажний автомобіль. Загальний розрахунковий пробіг визначений підприємством у розмірі 600 000 км. Ліквідаційна вартість автомобіля після його експлуатації за попередньою оцінкою може скласти 10 000 грн. Очікуваний термін корисного використання складає 4 роки.

Розрахувати амортизацію прямолінійним, виробничим методами та методами прискореної амортизації.

Таблиця 2.2 – Вихідні дані до завдання 2.2

	Варіанти									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Первісна вартість вантажного автомобіля	100	105	110	115	120	125	130	135	140	145
	Варіанти									
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	150	155	160	165	170	175	180	185	190	195
	Варіанти									
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
	200	205	210	215	220	225	230	235	240	245

Методичні рекомендації до виконання завдання 2.2

Прямолінійний метод нарахування амортизації передбачає рівномірне списання (розподіл) вартості об'єкта основних засобів, що амортизується, протягом строку його експлуатації. Щорічні амортизаційні відрахування

визначаються діленням вартості, яка амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта основних засобів:

$$\text{Амортизаційні відрахування за рік} = \frac{\text{Первісна вартість} - \text{Ліквідаційна вартість}}{\text{Строк корисного використання}} \quad (2.11)$$

Нарахування амортизації протягом 4 років відобразити в таблиці.

Таблиця 2.3 – Нарахування амортизації прямолінійним методом

Рік	Амортизаційні відрахування	Накопичена амортизація	Залишкова вартість
1			
2			
3			
4			10 000

Виробничий метод нарахування амортизації. За цим методом місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) і виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів.

$$\text{Амортизаційні відрахування} = \text{Фактичний обсяг продукції (робіт, послуг)} \times \text{Виробнича ставка амортизації} \quad (2.12)$$

$$\text{Виробнича ставка амортизації} = \frac{\text{Первісна вартість} - \text{Ліквідаційна вартість}}{\text{Загальний розрахунковий пробіг}} \quad (2.13)$$

Нарахування амортизації протягом 4 років відобразити в таблиці.

Таблиця 2.4 – Нарахування амортизації виробничим методом

Рік	Фактичний пробіг	Амортизаційні відрахування	Накопичена амортизація	Залишкова вартість
1	200000			
2	180000			
3	120000			
4	80000			
5	20000			10 000

За *методом зменшення залишкової вартості* річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації.

$$\text{Річна сума амортизації} = \frac{\text{Залишкова вартість}}{\text{Річна норма амортизації}} \quad (2.14)$$

$$PNA = (1 - \sqrt[n]{LB : PV}) \times 100\% \quad (2.15)$$

де: n – це кількість років корисного використання об'єкта.

Сума амортизаційних відрахувань за останній рік експлуатації об'єкта визначається як різниця між залишковою вартістю об'єкта на початок останнього року експлуатації та його ліквідаційною вартістю.

Нарахування амортизації протягом 4 років відобразити у таблиці:

Таблиця 2.4 – Нарахування амортизації методом зменшення залишкової вартості

Рік	Розрахунок	Амортизаційні відрахування	Накопичена амортизація	Залишкова вартість
1				
2				
3				
4	–			10 000

Метод прискореного зменшення залишкової вартості. При використанні методу прискореної амортизації ліквідаційна вартість об'єкта не враховується. Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи зі строку корисного використання об'єкта, і подвоюється:

Річна норма амортизації визначається діленням 100 % на кількість років корисного використання об'єкта основних засобів.

$$\text{Амортизаційні відрахування} = \text{Залишкова вартість} \times \text{Річна норма амортизації} \times 2. \quad (2.16)$$

Сума амортизації останнього року обмежена сумою, необхідною для зменшення залишкової вартості до ліквідаційної, яка за цього методу завжди дорівнює нулю.

Таблиця 2.5 – Нарахування амортизації методом прискореного зменшення залишкової вартості

Рік	Розрахунок	Амортизаційні відрахування	Накопичена амортизація	Залишкова вартість
1				
2				
3				
4	–			0

Кумулятивний метод. Цей метод ще називають методом списання вартості за сумою кількостей років. Річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, і кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця очікуваного строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання.

$$\text{Амортизаційні відрахування} = \text{Кумулятивний коефіцієнт} \times (\text{Первісна вартість} - \text{Ліквідаційна вартість}) \quad (2.17)$$

$$\text{Кумулятивний коефіцієнт} = \frac{\text{Кількість років, що залишається до кінця строку корисного використання об'єкта}}{\text{Сума років строку корисного використання об'єкта}} \quad (2.18)$$

Найбільша сума амортизації нараховується в перший рік, а потім вона зменшується з року в рік, а залишкова вартість зменшується поки не досягне ліквідаційної вартості.

Таблиця 2.5. – Нарахування амортизації кумулятивним методом прискореного зменшення залишкової вартості

Рік	Розрахунок	Амортизаційні відрахування	Накопичена амортизація	Залишкова вартість
1				
2				
3				
4				10 000

Результати роботи оформити письмово.

Таблиця 2.1 – Вихідні дані до завдання 2.1

Показники	Варіант									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Повна вартість основних фондів на початок року, тис. грн	2368,0	2415,4	2463,7	2512,9	2563,2	2614,5	2666,8	2720,1	2774,5	2830
Повна вартість основних фондів на кінець року, тис. грн	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Сума зносу основних фондів на кінець року, тис. грн	987,5	1002,3	1017,3	1032,6	1048,1	1063,8	1079,8	1096	1112,4	1129,1
Залишкова вартість основних фондів на кінець року, тис. грн	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Повна вартість активної частини основних фондів, тис.грн.	1941,7	1989,4	2038,7	2089,7	2142,5	2197,1	2253,7	2312,3	2373,1	2436,1
Вартість фондів, що надійшли за рік на підприємство, тис. грн	378,9	405,4	433,8	464,2	496,6	531,4	568,6	608,4	651,0	696,6
Вартість фондів, що вибули з підприємства за рік, тис. грн	157,9	168,2	179,1	190,8	203,2	216,4	230,5	245,4	261,4	278,4
Річний обсяг наданих транспортних послуг, тис. грн	5064	5621	6239	6925	7687	8533	9471	10513	11670	12953
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Прибуток підприємства, тис. грн	785	899	1029	1177	1345	1536	1752	1998	2276	2591
Середньооблікова чисельність виробничого персоналу, чол.	200	203	203	203	203	203	203	203	203	203

Показники	Варіант									
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Повна вартість основних фондів на початок року, тис. грн	2886,6	2944,3	3003,2	3063,3	3124,5	3187	3250,8	3315,8	3382,1	3449,7
Повна вартість основних фондів на кінець року, тис. грн	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Сума зносу основних фондів на кінець року, тис. грн	1146	1163,2	1180,7	1198,4	1216,4	1234,6	1253,1	1271,9	1291	1310,4
Залишкова вартість основних фондів на кінець року, тис. грн	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Повна вартість активної частини основних фондів, тис. грн	2501,6	2569,5	2640,2	2713,6	2790,1	2869,6	2952,5	3038,9	3129	3223,1
Вартість фондів, що надійшли за рік на підприємство, тис. грн	745,3	797,5	853,3	913,1	977,0	1045,4	1118,5	1196,8	1280,6	1370,3
Вартість фондів, що вибули з підприємства за рік, тис. грн	296,5	315,7	336,3	358,1	381,4	406,2	432,6	460,7	490,7	522,6
Річний обсяг наданих транспортних послуг, тис. грн	14378	15960	17716	19664	21827	24228	26893	29852	33135	36780
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Прибуток підприємства, тис. грн	2948	3352	3809	4326	4911	5573	6320	7164	8118	9195
Середньооблікова чисельність виробничого персоналу, чол.	203	203	203	203	203	203	203	203	203	203

Показники	Варіант									
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Повна вартість основних фондів на початок року, тис. грн	3518,7	3589,1	3660,88	3734,097	3808,779	3884,955	3962,654	4041,907	4122,745	4205,2
Повна вартість основних фондів на кінець року, тис. грн	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Сума зносу основних фондів на кінець року, тис. грн	1330	1350	1370,219	1390,772	1411,634	1432,809	1454,301	1476,115	1498,257	1520,731
Залишкова вартість основних фондів на кінець року, тис. грн	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Повна вартість активної частини основних фондів, тис. грн	3321,3	3423,9	3531,21	3643,478	3761,014	3884,141	4013,204	4148,574	4290,646	4439,842
Вартість фондів, що надійшли за рік на підприємство, тис. грн	1466,2	1568,8	1678,6	1796,1	1921,9	2056,4	2200,3	2354,4	2519,2	2695,5
Вартість фондів, що вибули з підприємства за рік, тис. грн	556,5	592,7	631,2	672,3	715,9	762,5	812,0	864,8	921,0	980,9
Річний обсяг наданих транспортних послуг, тис. грн	40826	45317	50302	55835	61977	68794	76362	84762	94085	104435
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Прибуток підприємства, тис. грн	10411	11782	13330	15075	17044	19262	21763	24581	27755	31330
Середньооблікова чисельність виробничого персоналу, чол.	203	203	203	203	203	203	203	203	203	203

Тема 3. Оборотні фонди транспортного підприємства

Завдання 3.1

Розрахувати планову потребу підприємства у формуванні запасів інших матеріальних обігових активів.

Методичні вказівки до вирішення завдання 3.1

1. Потреба у формуванні *запасів малоцінних і швидкозношуваних предметів (ШЗП)* розраховується на основі інформації про кількість робочих місць, чисельність робітників підприємства, вартість ШЗП для оснащення одного робочого місця або робітника підприємства з урахуванням існуючого порядку бухгалтерського обліку та відображення обліку ШЗП (запаси ШЗП утворюються в розмірі 50 % від вартості придбання необхідних матеріальних обігових активів, які в поточному періоді не списані на витрати обігу).

Загальний розмір потреби в обігових коштах для формування запасів ШЗП обчислюється в наступний спосіб:

$$ОБА_{ШЗП} = 50\% \cdot (КРМ \cdot N_{рм} + ЧР \cdot N_p), \quad (3.1)$$

де $КРМ$ – кількість робочих місць;

$ЧР$ – чисельність робітників;

$N_{рм}$ - норма ШЗП для оснащення одного робочого місця;

N_p – норма ШЗП для забезпечення одного робітника підприємства.

За потреби норми ШЗП можуть диференціюватися за видами робочих місць чи категоріями робітників підприємства. У цьому разі попередньо обчислюється середньозважена норма, яка і використовується в наведеній формулі.

2. Потреба у формуванні *запасів пакувальних матеріалів (ПМ)* визначається залежно від обсягів їхнього використання та періодичності придбання (у днях інтервалу між закупівлею окремих партій). Планові обсяги використання ПМ розраховуються наступним чином:

$$ПМ_{пл} = T_{пл} \cdot K_{нак} \cdot B_{нак}, \quad (3.2)$$

де $K_{нак}$ – коефіцієнт необхідності пакування товарообігу (частка товарообігу, що потребує пакування, в його загальному обсязі);

$V_{\text{пак}}$ – вартість пакування одиниці товарообігу (коефіцієнт співвідношення вартості витрат на придбання пакувальних матеріалів та обсягу товарообігу).

Потреба в обігових коштах для формування поточного запасу пакувальних матеріалів розраховується, виходячи з половини інтервалу закупівлі в днях та одноденної витрати:

$$ОБА_{\text{пак}} = \frac{0,5 \cdot ІЗ \cdot ПМ_{\text{пл}}}{Д}, \quad (3.3)$$

де $ІЗ$ – інтервал закупівлі пакувальних матеріалів, дн.;

$ПМ_{\text{пл}}$ – використання пакувальних матеріалів у плановому періоді;

$Д$ – кількість днів у періоді.

3. Планова потреба в обігових активах для формування *інших видів матеріальних активів* визначається здебільшого з планового приросту обсягів товарообороту підприємства:

$$ОБА_{\text{іни пл}} = ОБА_{\text{іни ф}} \cdot T_{\text{рТО}}, \quad (3.4)$$

де $ОБА_{\text{іни ф}}$ – фактичний розмір інших запасів матеріальних обігових активів;

$T_{\text{рТО}}$ – темп зростання обсягу товарообороту на плановий період.

Таблиця 3.1 – Вихідні дані до завдання 3.1

Показники		Варіант									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Кількість робочих місць	187	187	190	193	196	199	202	205	208	211	214
Чисельність робітників	168	168	170	172	174	176	178	180	182	184	186
Норма ШЗП для оснащення одного робочого місця, грн	200	200	205	210	215	220	225	230	235	240	245
Норма ШЗП для забезпечення одного робітника підприємства, грн	180	180	184	188	192	196	200	204	208	212	216
Плановий товарообіг, тис. грн	1200	1200									
Коефіцієнт необхідності пакування товарообігу (частка товарообігу, що потребує пакування, в його загальному обсязі)	10%	10%	11%	12%	13%	14%	16%	17%	18%	19%	20%
Вартість пакування одиниці товарообігу (коефіцієнт співвідношення вартості витрат на придбання пакувальних матеріалів та обсягу товарообороту), грн	0,4	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
Інтервал закупівлі пакувальних матеріалів, дні	14	14	14	14	14	14	14	11	11	11	11
Фактичний розмір інших запасів матеріальних обігових активів, тис. грн	70	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79
Темп зростання обсягу товарообороту на плановий період	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%

Продовження таблиці 3.1

Показники	Варіант									
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Кількість робочих місць	217	220	223	226	229	232	235	238	241	244
Чисельність робітників	188	190	192	194	196	198	200	202	204	206
Норма ШЗП для оснащення одного робочого місця, грн	250	255	260	265	270	275	280	285	290	295
Норма ШЗП для забезпечення одного робітника підприємства, грн	220	224	228	232	236	240	244	248	252	256
Плановий товарообіг, тис. грн										
Коефіцієнт необхідності пакування товарообігу (частка товарообігу, що потребує пакування, в його загальному обсязі)	21%	22%	23%	24%	25%	27%	28%	29%	30%	31%
Вартість пакування одиниці товарообігу (коефіцієнт співвідношення вартості витрат на придбання пакувальних матеріалів та обсягу товарообороту), грн	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
Інтервал закупівлі пакувальних матеріалів, дні	11	11	11	12	12	12	12	12	15	15
Фактичний розмір інших запасів матеріальних обігових активів, тис. грн	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89
Темп зростання обсягу товарообороту на плановий період	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%

Продовження таблиці 3.1

Показники	Варіант									
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Кількість робочих місць	247	250	253	256	259	262	265	268	271	274
Чисельність робітників	208	210	212	214	216	218	220	222	224	226
Норма ШЗП для оснащення одного робочого місця, грн	300	305	310	315	320	325	330	335	340	345
Норма ШЗП для забезпечення одного робітника підприємства, грн	260	264	268	272	276	280	284			
Плановий товарообіг, тис. грн										
Коефіцієнт необхідності пакування товарообігу (частка товарообігу, що потребує пакування, в його загальному обсязі)	32%	33%	34%	35%	36%	38%	39%	40%	41%	42%
Вартість пакування одиниці товарообігу (коефіцієнт співвідношення вартості витрат на придбання пакувальних матеріалів та обсягу товарообороту), грн	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Інтервал закупівлі пакувальних матеріалів, дні	15	15	15	15	15	10	10	10	10	10
Фактичний розмір інших запасів матеріальних обігових активів, тис. грн	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99
Темп зростання обсягу товарообороту на плановий період	2%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%

Завдання 3.2

Розрахувати планову потребу підприємства в обігових коштах для формування дебіторської заборгованості.

Методичні вказівки до вирішення завдання 3.2

Планова потреба в обігових коштах для формування дебіторської заборгованості. Залежно від наявності інформації про плановий розмір дебіторської заборгованості може обчислюватися в цілому або за видами дебіторської заборгованості.

При плануванні загального обсягу дебіторської заборгованості може застосовуватися факторно-аналітичний метод планування. Він передбачає використання у планових розрахунках інформації про період погашення дебіторської заборгованості, яка фактично склалася на цьому підприємстві. Розрахунок ведеться з застосуванням формули:

$$ОБА_{ДЗ} = \frac{T_{пл} \cdot (ППДЗ_{скл} + \Delta ППДЗ_{ф})}{Д}, \quad (3.5)$$

де $ППДЗ_{скл}$ – період погашення дебіторської заборгованості, що фактично склався або планується, у днях погашення.

$\Delta ППДЗ_{ф}$ – зміна періоду погашення дебіторської заборгованості внаслідок дії окремих факторів, дні.

Більш коректно здійснювати планові розрахунки потреби в обігових активах для формування відповідних видів дебіторської заборгованості. Це дозволяє вирахувати не лише період її погашення на цьому підприємстві, а й обсяги та причини виникнення. Розрахунки проводять за наступними видами дебіторської заборгованості:

1. Плановий обсяг формування дебіторської заборгованості **споживачів**, що визначається, виходячи з планового обсягу товарообороту з відстрочкою платні (тобто на умовах комерційного або споживчого кредиту) і періоду відстрочки, що надається покупцям:

$$ОБА_{ДЗ_{сп}} = \frac{ТО_{кред} \cdot (ППДЗ_{сп}^{скл} + \Delta ППДЗ_{сп})}{Д}, \quad (3.6)$$

де $TO_{кред}$ – товарообіг на умовах комерційного або споживчого кредиту;

$ППДЗ_{сн}^{скл}$ – період погашення дебіторської заборгованості покупців (споживачів), що склався, у днях погашення;

$\Delta ППДЗ_{\square\Pi}$ – можлива зміна періоду погашення за рахунок впливу окремих факторів, дні.

2. Плановий обсяг відволікання коштів у *дебіторську заборгованість постачальників* визначається, виходячи з планового обсягу закупівлі товарів на умовах *авансової оплати* та періоду авансування (кількість днів між проведенням авансової оплати та поставкою товарів):

$$ОБАДЗ_{пост} = \frac{Z_{аванс} \cdot (ППДЗ_{пост}^{скл} + \Delta ППДЗ_{пост})}{D}, \quad (3.7)$$

де $Z_{аванс}$ – плановий обсяг закупівлі товарів на умовах авансової оплати;

$ППДЗ_{пост}^{скл}$ – період погашення дебіторської заборгованості постачальників, що склався або планується, у днях погашення.

$\Delta ППДЗ_{пост}$ – можлива зміна періоду погашення за рахунок впливу окремих факторів, днів.

3. Обсяг *інших видів дебіторської заборгованості* (бюджету, позабюджетних фондів і підзвітних осіб) переважно, не планується. У разі збереження причин, що обумовили виникнення заборгованості у плановому періоді, потреба у формуванні цього виду заборгованості визначається, виходячи з планових темпів зростання обсягу діяльності підприємства.

Оцінка планового періоду погашення відповідних видів дебіторської заборгованості може здійснюватися на основі проведення аналізу або методом прямого розрахунку (як середньозважений період погашення, що буде мати місце). Останній варіант реалізується за незначних обсягів формування заборгованості та передбачає наявність інформації про термін погашення заборгованості кожним дебітором підприємства або групою дебіторів.

Таблиця 3.2 – Вихідні дані до завдання 3.2

Показники	Варіант									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Період погашення дебіторської заборгованості, що фактично склався або планується, у днях погашення	50	53	56	59	62	65	68	71	74	77
Зміна періоду погашення дебіторської заборгованості внаслідок дії окремих факторів	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
Період погашення дебіторської заборгованості покупців (споживачів), що склався, у днях погашення	37	42	47	52	57	62	67	72	77	82
Можлива зміна періоду погашення за рахунок впливу окремих факторів, дні	1	5	9	13	17	21	25	29	33	37
Плановий обсяг закупівлі товарів на умовах авансової оплати, тис. грн	840	845	850	855	860	865	870	875	880	885
Товарооборот на умовах комерційного або споживчого кредиту (див. зав. 3.1)	17%	18%	19%	20%	21%	23%	24%	25%	26%	27%
Період погашення дебіторської заборгованості постачальників, що склався або планується, у днях погашення	40,00	41,00	42,00	43,00	44,00	45,00	46,00	47,00	48,00	49,00
Можлива зміна періоду погашення за рахунок впливу окремих факторів, днів	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2

Продовження таблиці 3.2

Показники	Варіант									
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Період погашення дебіторської заборгованості, що фактично склався або планується, у днях погашення	80	83	86	89	92	95	98	101	104	107
Зміна періоду погашення дебіторської заборгованості внаслідок дії окремих факторів	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40
Період погашення дебіторської заборгованості покупців (споживачів), що склався, у днях погашення	87	92	97	102	107	112	117	122	127	132
Можлива зміна періоду погашення за рахунок впливу окремих факторів, дні	41	45	49	53	57	61	65	69	73	77
Плановий обсяг закупівлі товарів на умовах авансової оплати, тис. грн	890	895	900	905	910	915	920	925	930	935
Товарооборот на умовах комерційного або споживчого кредиту (див. зав. 3.1)	28%	29%	30%	31%	32%	34%	35%	36%	37%	38%
Період погашення дебіторської заборгованості постачальників, що склався або планується, у днях погашення	50,00	51,00	52,00	53,00	54,00	55,00	56,00	57,00	58,00	59,00
Можлива зміна періоду погашення за рахунок впливу окремих факторів, днів	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3

Показники	Варіант										
	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Період погашення дебіторської заборгованості, що фактично склався або планується, у днях погашення	107	110	113	116	119	122	125	128	131	134	137
Зміна періоду погашення дебіторської заборгованості внаслідок дії окремих факторів	40	42	44	46	48	50	52	54	56	58	60
Період погашення дебіторської заборгованості покупців (споживачів), що склався, у днях погашення	132	137	142	147	152	157	162	167	172	177	182
Можлива зміна періоду погашення за рахунок впливу окремих факторів, дні	77	81	85	89	93	97	101	105	109	113	117
Плановий обсяг закупівлі товарів на умовах авансової оплати, тис. грн	935	940	945	950	955	960	965	970	975	980	985
Товарооборот на умовах комерційного або споживчого кредиту (див. зав. 3.1)	38%	39%	40%	41%	42%	43%	45%	46%	47%	48%	49%
Період погашення дебіторської заборгованості постачальників, що склався або планується, у днях погашення	59,00	60,00	61,00	62,00	63,00	64,00	65,00	66,00	67,00	68,00	69,00
Можлива зміна періоду погашення за рахунок впливу окремих факторів, днів	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3

Завдання 3.3

Розрахувати планову потребу підприємства в обігових коштах для формування запасів грошових коштів.

Методичні вказівки до вирішення завдання 3.3

1. *Потреба у грошових коштах у касі*, що виникає на підприємствах роздрібною торгівлі у зв'язку з проведенням розрахунків готівкою у процесі обслуговування покупців.

Розмір потреби у грошових коштах у касі визначається як певний відсоток від одноденного товарообігу підприємства, розмір якого залежить від кількості вузлів розрахунків і середньої вартості однієї покупки. Переважно визначається в розмірі 10 % від одноденного товарообігу зі сплатою готівковими коштами.

2. *Потреба у грошових коштах у дорозі*, яка постає на підприємствах торгівлі на час інкасації готівки, отриманої від реалізації товарів. Залежно від способу інкасації та характеру відносин з банком, що обслуговує торговельне підприємство, приймається в обсязі одноденного товарообігу зі сплатою готівковими коштами.

3. *Потреба у формуванні поточного запасу грошових коштів* на підприємстві з метою забезпечення поточної платоспроможності.

Поточний запас грошових коштів визначається торговельним підприємством як мінімально необхідний розмір грошових коштів, який постійно має перебувати на розрахунковому рахунку підприємства для обслуговування його поточних платіжних потреб.

Розмір поточного запасу грошових коштів розраховується в наступний спосіб:

$$ОБАГК_{поточ} = \frac{ПО_{пл} \cdot ТЦОГК}{Д}, \quad (3.8)$$

де $ПО_{пл}$ – плановий обсяг платіжного обігу підприємства;

$ТЦОГК$ – тривалість циклу обігу грошових коштів, у днях обігу.

Плановий обсяг платіжного обігу (в завданні вже розрахована його сума) може розраховуватися різними методами:

- методом прямих розрахунків, що проводяться під час розробки плану руху грошових коштів підприємства та визначають потребу у грошових коштах для фінансування поточної діяльності підприємства;

- непрямим (опосередкованим) методом, шляхом коригування планового обсягу товарообігу на коефіцієнт грошових витрат, що виникають. Останній розраховується як співвідношення обсягів використання грошових коштів до обсягу товарообігу, що мали місце в передплановому періоді.

Тривалість циклу обігу грошових коштів характеризує тривалість обороту обігових коштів підприємства (*операційний цикл*) із урахуванням можливостей використання кредиторської заборгованості як джерела коштів підприємства для фінансування його поточних потреб.

Тривалість циклу обігу грошових коштів (*фінансового циклу*) обчислюється шляхом використання формули:

$$ТФЦ = ПОТЗ + ППДЗ - ППКЗ, \quad (3.9)$$

де *ПОТЗ* – період обертання товарних запасів, у днях;

ППДЗ – період погашення дебіторської заборгованості, у днях;

ППКЗ – період погашення кредиторської заборгованості, тобто кількість днів, на які поточні потреби підприємства фінансуються за рахунок кредиторської заборгованості.

При від'ємному значенні тривалості фінансового циклу оперативний запас грошових коштів визначається на один день витрачання грошових коштів.

4. *Потреба в обігових активах для формування страхового запасу грошових коштів* планується з метою захисту підприємства від неритмічності отримання та витрачання грошових коштів.

Обсяг формування страхового запасу залежить від ступеня ритмічності отримання та витрачання грошових коштів та визначається на базі дослідження від повідних показників. Проведення цієї роботи передбачає отримання інформації про обсяги надходження та витрачання грошових коштів за днями періоду, що досліджується, для виявлення ритмічності та синхронності цих процесів.

Таблиця 3.3 – Вихідні дані до завдання 3.3

Показники	Варіант									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Одноденний товарооборот з оплатою готівковими коштами, тис. грн.	6	9	12	15	18	21	24	27	30	33
Плановий обсяг платіжного обігу підприємства, тис. грн	1100	1102	1104	1106	1108	1110	1112	1114	1116	1118
Тривалість циклу обігу грошових коштів, у днях обігу	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Період обертання товарних запасів, у днях	10	14	18	22	26	30	34	38	42	46
Період погашення дебіторської заборгованості, у днях	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60
Період погашення кредиторської заборгованості, у днях	9	14	19	24	29	34	39	44	49	54

Показники	Варіант									
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Одноденний товарооборот з оплатою готівковими коштами, тис. грн.	36	39	42	45	48	51	54	57	60	63
Плановий обсяг платіжного обігу підприємства, тис. грн	1120	1122	1124	1126	1128	1130	1132	1134	1136	1138
Тривалість циклу обігу грошових коштів, у днях обігу	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Період обертання товарних запасів, у днях	50	54	58	62	66	70	74	78	82	86
Період погашення дебіторської заборгованості, у днях	65	70	75	80	85	90	95	100	105	110
Період погашення кредиторської заборгованості, у днях	59	64	69	74	79	84	89	94	99	104

Продовження таблиці 3.3

Показники	Варіант									
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Однорічний товарооборот з оплатою готівковими коштами, тис. грн.	66	69	72	75	78	81	84	87	90	93
Плановий обсяг платіжного обігу підприємства, тис. грн	1140	1142	1144	1146	1148	1150	1152	1154	1156	1158
Тривалість циклу обігу грошових коштів, у днях обігу	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Період обертання товарних запасів, у днях	90	94	98	102	106	110	114	118	122	126
Період погашення дебіторської заборгованості, у днях	115	120	125	130	135	140	145	150	155	160
Період погашення кредиторської заборгованості, у днях	109	114	119	124	129	134	139	144	149	154

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ (ЗМ) 2. ОКРЕМІ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКІ ПРОЦЕСИ НА ТРАНСПОРТІ

Тема 4. Витрати транспортного підприємства

Завдання 4.1

Автотранспортне підприємство має дві автоколони і дві СТО. Їхні витрати за квартал (без урахування витрат СТО у кошторисах автоколон) наведені в таблиці. Витрати СТО розподіляються пропорційно обсягам наданих послуг.

Необхідно обчислити витрати автоколон із урахуванням послуг СТО за допомогою методів прямого розподілу, повторного розподілу й системи рівнянь.

Методичні вказівки до виконання завдання 4.1

Таблиця 4.1 – Умовний приклад

СТО	Споживачі послуг			
	Автоколони		СТО	
	1	2	1	2
1	30	40	—	30
2	50	30	20	—

Метод прямого розподілу. За цим методом усі витрати СТО одразу відносять на автоколони без урахування взаємних послуг між підрозділами допоміжного та обслуговуючого виробництв. Розрахунок оформити у вигляді таблиці (таблиця 4.2).

У дужках наведено розрахунок витрат підрозділів за послуги відповідних структурних одиниць допоміжного й обслуговуючого виробництв. На кінцевому етапі (у приклад, що розглядаються, їх три) витрати розподіляють тільки на основні виробничі підрозділи.

Таблиця 4.2 – Прямий розподіл витрат СТО (умовний приклад), грн

Показник	Підрозділ			
	Автоколони 1	Автоколони 2	СТО 1	СТО 2
Витрати	120 000	80 000	20 000	10 000
Розподіл витрат СТО:				
СТО 1	8571 $\left(20\,000 \times \frac{30}{70}\right)$	11 429 $\left(20\,000 \times \frac{40}{70}\right)$	—	—
СТО 2	6250 $\left(10\,000 \times \frac{50}{80}\right)$	3750 $\left(10\,000 \times \frac{30}{80}\right)$	—	—
Усього витрат за підрозділом	134 821	95 179	—	—

У дужках наведено розрахунок витрат основних виробничих підрозділів за послуги відповідних підрозділів допоміжного й обслуговуючого виробництв. При цьому бази розподілу приймають за обсягами послуг, наданих такими підрозділами лише основним структурним одиницям (70 % і 80 % для розподілу витрат СТО 1 і СТО 2 відповідно).

Метод прямого розподілу простий і зручний у використанні, але сфера його застосування обмежується випадками, коли взаємні послуги підрозділів допоміжного й обслуговуючого виробництв мають відносно незначний обсяг.

Метод взаємних послуг. У цьому способі витрати кожного допоміжного й обслуговуючого підрозділу розподіляються поетапно між відповідними основними, допоміжними й обслуговуючими структурними одиницями. Процес розподілу триває, доки величини витрат, віднесених на підрозділи обслуговуючого та допоміжного виробництв, стають настільки малими, що їхній подальший перерозподіл недоцільний. Коли такий момент настає, зазначені суми витрат відносять на основні виробничі підрозділи прямо, без розподілу на підрозділи допоміжного та обслуговуючого виробництв, і процес розподілу на цьому закінчується. Для розглядуваного прикладу результати розподілу витрат за методом взаємних послуг наведено в табл. 4.3.

Таблиця 4.3 – Розподіл витрат СТО за методом взаємних послуг (умовний приклад), грн

Показник	Підрозділ			
	Автоколона 1	Автоколона 2	СТО 1	СТО 2
Витрати	120 000	80 000	20 000	10 000
Розподіл витрат підрозділів допоміжного й обслуговуючого виробництв				
I етап СТО1	6000 (20 000 × 30%)	8000 (20 000 × 40%)	—	6000 (20 000 × 30%)
СТО 2	5000 (10 000 × 50%)	3000 (10 000 × 30%)	2000 (10 000 × 20%)	—
II етап СТО1	600 (2 000 × 30%)	800 (2 000 × 40%)	—	600 (2 000 × 30%)
СТО 2	3000 (6 000 × 50%)	1800 (6 000 × 30%)	1 200 (6 000 × 20%)	—
III етап СТО 1	514 $\left(1200 \times \frac{30}{70}\right)$	686 $\left(1200 \times \frac{40}{70}\right)$	—	—
СТО 2	375 $\left(600 \times \frac{50}{80}\right)$	225 $\left(600 \times \frac{30}{80}\right)$	—	—
Всього витрат за підрозділом	135 489	94 511	—	—

Метод взаємних послуг точніший за метод прямого розподілу, проте більш трудомісткий. Його застосовують тоді, коли взаємні послуги підрозділів допоміжного й обслуговуючого виробництв не можна ігнорувати.

Метод системи рівнянь. Цей метод за своєю сутністю повторює попередній, але базується на іншому обчислювальному апараті, який пов'язаний з положеннями математичної теорії рядів.

Сукупні витрати, які списуються на допоміжний чи обслуговуючий підрозділ за складання кошторисів структурних одиниць основного виробництва, складаються з витрат, які безпосередньо виникають в цьому підрозділі під час його роботи, і витрат за послуги інших допоміжних чи обслуговуючих підрозділів, розподілених на цей підрозділ. При цьому процес перерозподілу витрат між допоміжними й обслуговуючими підрозділами за взаємні послуги ідеально уявляється як нескінченний. Це дає можливість утворити за послідовностями величин витрат, які за зазначеного процесу

відносяться на даний допоміжний чи обслуговуючий підрозділ, так званий нескінченний числовий ряд. Якщо проаналізувати характеристики цього ряду, то виявиться, що він є збіжним із скінченною сумою, тобто границя його часткових сум — скінченне число. Отже, є можливість уважати, що існують якісь скінченні суми витрат, які списуються на допоміжні та обслуговуючі підрозділи за здійснення всіх етапів перерозподілу витрат з надання ними взаємних послуг.

На підставі викладених закономірностей складається спеціальна система рівнянь, яка дає змогу знайти величини сукупних витрат, які списуються на той чи інший допоміжний чи обслуговуючий підрозділ за складання кошторисів структурних одиниць основного виробництва. Коли вказані суми витрат визначено, їх відносять на підрозділи основного виробництва відповідно до обсягів послуг, наданих цим підрозділам.

Для прикладу, що розглядається, позначимо через C_1 та C_2 сукупні витрати відповідно за СТО 1 і СТО 2. Тоді можемо записати наступні два рівняння:

$$C_1 = 20000 + 0,2 C_2 \quad C_2 = 10000 + 0,3 C_1$$

Розв'язавши систему цих рівнянь, отримаємо:

$$C_1 = 23\,404 \text{ грн} \quad C_2 = 17\,021 \text{ грн}$$

Залишається розподілити визначені суми безпосередньо на автоколони за встановленими для них пропорціями. Як наслідок сукупні витрати для основних структурних одиниць становитимуть:

для автоколони 1:

$$\text{— } 120\,000 + 23\,404 \times 0,3 + 17\,021 \times 0,5 = 135\,532 \text{ (грн);}$$

для автоколони 2:

$$\text{— } 80\,000 + 23\,404 \times 0,4 + 17\,021 \times 0,3 = 94\,468 \text{ (грн).}$$

Таблиця 4.4 – Вихідні дані до завдання 4.1.

Показники	Варіант									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Витрати автоколони 1	121200	122412	123636	124872	126121	127382	128656	129943	131242	132555
Витрати автоколони 2	80800	81608	82424	83248	84081	84922	85771	86629	87495	88370
Витрати СТО 1	20200	20402	20606	20812	21020	21230	21443	21657	21874	22092
Витрати СТО 2	10100	10201	10303	10406	10510	10615	10721	10829	10937	11046
Споживачі послуг СТО 1										
Автоколони 1	31 %	32 %	33 %	34 %	35 %	36 %	37 %	38 %	39 %	40 %
Автоколони 2	39 %	38 %	37 %	36 %	35 %	34 %	33 %	32 %	31 %	30 %
СТО 1	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
СТО 2	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %
Споживачі послуг СТО 2										
Автоколони 1	51 %	52 %	53 %	54 %	55 %	56 %	57 %	58 %	59 %	60 %
Автоколони 2	34 %	33 %	32 %	31 %	30 %	29 %	28 %	27 %	26 %	25 %
СТО 1	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %
СТО 2	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Продовження таблиці 4.4

Показники	Варіант									
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Витрати автоколони 1	133880	135219	136571	137937	139316	140709	142117	143538	144973	146423
Витрати автоколони 2	89253	90146	91047	91958	92878	93806	94744	95692	96649	97615
Витрати СТО 1	22313	22537	22762	22989	23219	23452	23686	23923	24162	24404
Витрати СТО 2	11157	11268	11381	11495	11610	11726	11843	11961	12081	12202
Споживачі послуг СТО 1										
Автоколона 1	41 %	42 %	43 %	44 %	45 %	46 %	47 %	48 %	49 %	50 %
Автоколона 2	29 %	28 %	27 %	26 %	25 %	24 %	23 %	22 %	21 %	20 %
СТО 1	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
СТО 2	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %
Споживачі послуг СТО 2										
Автоколона 1	61 %	62 %	63 %	64 %	65 %	66 %	67 %	68 %	69 %	70 %
Автоколона 2	24 %	23 %	22 %	21 %	20 %	19 %	18 %	17 %	16 %	15 %
СТО 1	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %
СТО 2	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Показники	Варіант									
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Витрати автоколони 1	147887	149366	150860	152368	153892	155431	156985	158555	160140	161742
Витрати автоколони 2	98591	99577	100573	101579	102595	103621	104657	105703	106760	107828
Витрати СТО 1	24648	24894	25143	25395	25649	25905	26164	26426	26690	26957
Витрати СТО 2	12324	12447	12572	12697	12824	12953	13082	13213	13345	13478
Споживачі послуг СТО 1										
Автоколони 1	51 %	52 %	53 %	54 %	55 %	56 %	57 %	58 %	59 %	60 %
Автоколони 2	19 %	18 %	17 %	16 %	15 %	14 %	13 %	12 %	11 %	10 %
СТО 1	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
СТО 2	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %	30 %
Споживачі послуг СТО 2										
Автоколони 1	71 %	72 %	73 %	74 %	75 %	76 %	77 %	78 %	79 %	80 %
Автоколони 2	14 %	13 %	12 %	11 %	10 %	9 %	8 %	7 %	6 %	5 %
СТО 1	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %	15 %
СТО 2	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Тема 5. Доходи транспортного підприємства

Завдання 5.1

На підставі наведених вихідних даних розрахувати суму податку на додану вартість у загальній сумі виручки від надання транспортних послуг, чистий дохід, валовий прибуток, прибуток (збиток) від операційної діяльності, прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування, податок на прибуток (виходячи зі ставки 25 %), прибуток від звичайної діяльності та чистий прибуток. Надзвичайних доходів і витрат підприємство не отримувало.

Методичні вказівки до виконання завдання 5.1

Залежно від формування й розподілу на підприємстві розраховують кілька видів прибутку: валовий; від операційної діяльності; від звичайної діяльності до оподаткування; від звичайної діяльності; чистий (рис. 5.1).

Валовий прибуток (збиток) розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції й собівартістю реалізованої продукції.

Прибуток від операційної діяльності визначається як алгебраїчна сума валового прибутку, іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування визначається як алгебраїчна сума прибутку від операційної діяльності, фінансових та інших доходів, фінансових та інших витрат.

Прибуток від звичайної діяльності визначається як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податків із прибутку.

Чистий прибуток (збиток) розраховується як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від звичайної діяльності та надзвичайного прибутку й податків з надзвичайного прибутку.

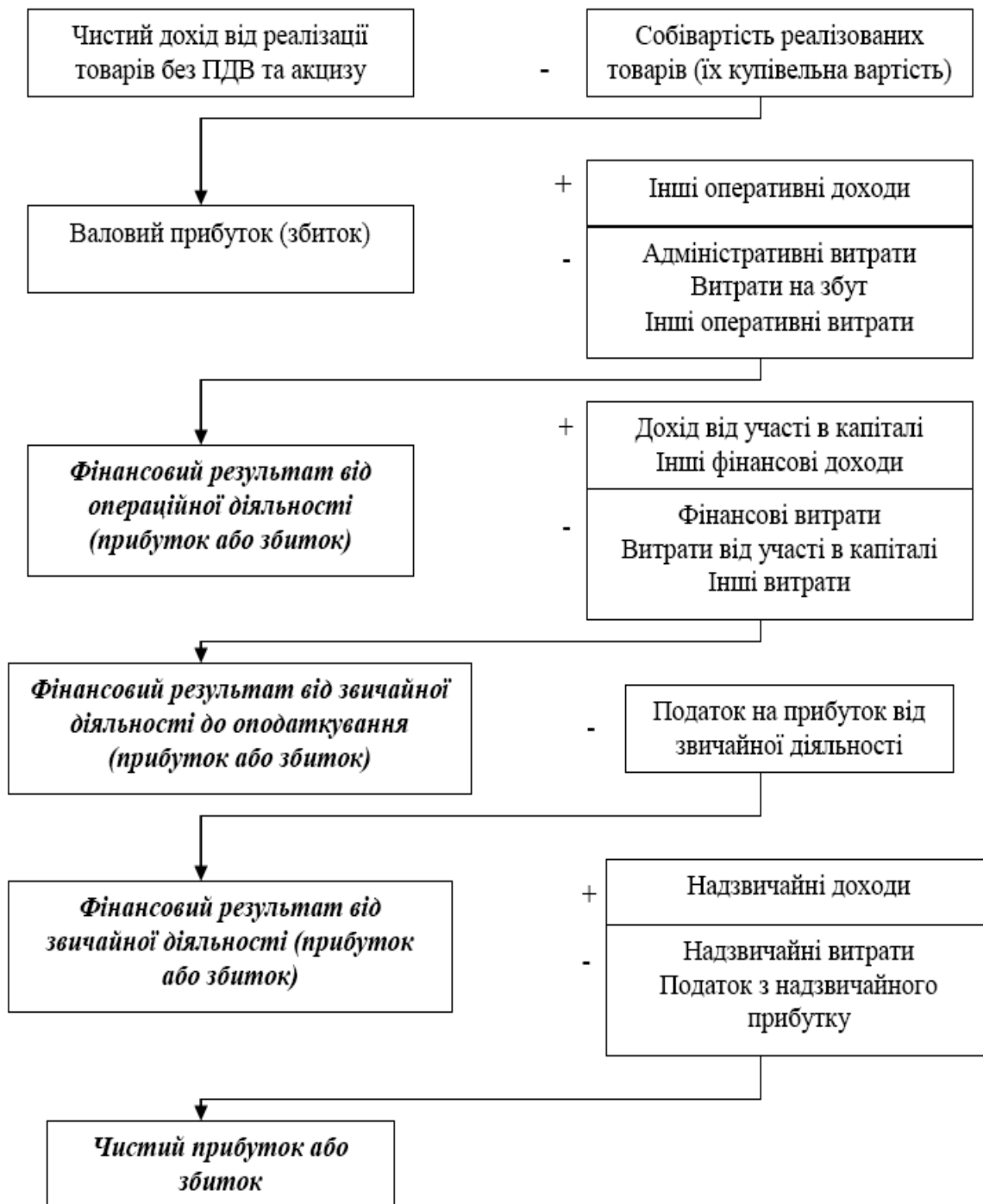

Рис. 5.1 – Схема формування чистого прибутку підприємства

Таблиця 5.1 – Вихідні дані до завдання 5.1

Показник	Варіант				
	1	2	3	4	5
Дохід (виручка) від надання транспортних послуг	1320	1452	1597	1757	1933
ПДВ	?	?	?	?	?
Надані знижки (без ПДВ)	22	24	27	29	32
Чистий дохід	?	?	?	?	?
Собівартість наданих транспортних послуг	825	908	998	1098	1208
Валовий прибуток (збиток)	?	?	?	?	?
Дохід від операційної оренди активів	25	28	31	34	37
Дохід від реалізації оборотних активів	40	44	48	53	58
Адміністративні витрати	92	102	112	123	135
Витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом	44	48	53	59	64
Собівартість реалізованих виробничих запасів	17	18	20	22	24
Відрахування на створення резерву сумнівних боргів	11	12	13	15	16
Втрати від знецінення запасів	7	7	8	9	10
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	?	?	?	?	?
Дохід, отриманий від інвестицій у дочірнє підприємство	19	21	23	25	27
Отримані дивіденди, відсотки й інші доходи від фінансових інвестицій	36	40	44	48	53
Інші доходи	12	13	15	16	18
Витрати на проценти й інші витрати підприємства, пов'язані з запозиченнями	8	8	9	10	11
Інші витрати	17	18	20	22	24
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	?	?	?	?	?
Податки на прибуток (25 %)	?	?	?	?	?
Прибуток від звичайної діяльності	?	?	?	?	?
Чистий прибуток	?	?	?	?	?

Продовження таблиці 5.1

Показник	Варіант				
	6	7	8	9	10
Дохід (виручка) від надання транспортних послуг	2126	2338	2572	2830	3112
ПДВ	?	?	?	?	?
Надані знижки (без ПДВ)	35	39	43	47	52
Чистий дохід	?	?	?	?	?
Собівартість наданих транспортних послуг	1329	1462	1608	1768	1945
Валовий прибуток (збиток)	?	?	?	?	?
Дохід від операційної оренди активів	41	45	49	54	60
Дохід від реалізації оборотних активів	64	70	77	85	93
Адміністративні витрати	149	164	180	198	218
Витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом	71	78	86	94	104
Собівартість реалізованих виробничих запасів	27	29	32	35	39
Відрахування на створення резерву сумнівних боргів	18	19	21	24	26
Втрати від знецінення запасів	11	12	13	14	16
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	?	?	?	?	?
Дохід, отриманий від інвестицій у дочірнє підприємство	30	33	36	40	44
Отримані дивіденди, відсотки й інші доходи від фінансових інвестицій	58	64	71	78	86
Інші доходи	19	21	24	26	29
Витрати на проценти й інші витрати підприємства, пов'язані з запозиченнями	12	14	15	17	18
Інші витрати	27	29	32	35	39
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	?	?	?	?	?
Податки на прибуток (25 %)	?	?	?	?	?
Прибуток від звичайної діяльності	?	?	?	?	?
Чистий прибуток	?	?	?	?	?

Продовження таблиці 5.1

Показник	Варіант				
	11	12	13	14	15
Дохід (виручка) від надання транспортних послуг	3424	3766	4143	4557	5013
ПДВ	?	?	?	?	?
Надані знижки (без ПДВ)	57	63	69	76	84
Чистий дохід	?	?	?	?	?
Собівартість наданих транспортних послуг	2140	2354	2589	2848	3133
Валовий прибуток (збиток)	?	?	?	?	?
Дохід від операційної оренди активів	66	72	79	87	96
Дохід від реалізації оборотних активів	103	113	124	137	150
Адміністративні витрати	240	264	290	319	351
Витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом	114	126	138	152	167
Собівартість реалізованих виробничих запасів	43	47	52	57	63
Відрахування на створення резерву сумнівних боргів	29	31	35	38	42
Втрати від знецінення запасів	17	19	21	23	25
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	?	?	?	?	?
Дохід, отриманий від інвестицій у дочірнє підприємство	49	53	59	65	71
Отримані дивіденди, відсотки й інші доходи від фінансових інвестицій	94	104	114	125	138
Інші доходи	31	35	38	42	46
Витрати на проценти й інші витрати підприємства, пов'язані з запозиченнями	20	22	24	27	29
Інші витрати	43	47	52	57	63
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	?	?	?	?	?
Податки на прибуток (25 %)	?	?	?	?	?
Прибуток від звичайної діяльності	?	?	?	?	?
Чистий прибуток	?	?	?	?	?

Продовження таблиці 5.1

Показник	Варіант				
	16	17	18	19	20
Дохід (виручка) від надання транспортних послуг	5514	6065	6672	7339	8073
ПДВ	?	?	?	?	?
Надані знижки (без ПДВ)	92	101	111	122	135
Чистий дохід	?	?	?	?	?
Собівартість наданих транспортних послуг	3446	3791	4170	4587	5046
Валовий прибуток (збиток)	?	?	?	?	?
Дохід від операційної оренди активів	106	116	128	141	155
Дохід від реалізації оборотних активів	165	182	200	220	242
Адміністративні витрати	386	425	467	514	565
Витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом	184	202	222	245	269
Собівартість реалізованих виробничих запасів	69	76	83	92	101
Відрахування на створення резерву сумнівних боргів	46	51	56	61	67
Втрати від знецінення запасів	28	30	33	37	40
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	?	?	?	?	?
Дохід, отриманий від інвестицій у дочірнє підприємство	78	86	95	104	114
Отримані дивіденди, відсотки й інші доходи від фінансових інвестицій	152	167	183	202	222
Інші доходи	51	56	61	67	74
Витрати на проценти й інші витрати підприємства, пов'язані з запозиченнями	32	35	39	43	47
Інші витрати	69	76	83	92	101
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	?	?	?	?	?
Податки на прибуток (25 %)	?	?	?	?	?
Прибуток від звичайної діяльності	?	?	?	?	?
Чистий прибуток	?	?	?	?	?

Продовження таблиці 5.1

Показник	Варіант				
	21	22	23	24	25
Дохід (виручка) від надання транспортних послуг	8880	9768	10745	11820	13002
ПДВ	?	?	?	?	?
Надані знижки (без ПДВ)	148	163	179	197	217
Чистий дохід	?	?	?	?	?
Собівартість наданих транспортних послуг	5550	6105	6716	7387	8126
Валовий прибуток (збиток)	?	?	?	?	?
Дохід від операційної оренди активів	170	187	206	227	249
Дохід від реалізації оборотних активів	266	293	322	355	390
Адміністративні витрати	622	684	752	827	910
Витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом	296	326	358	394	433
Собівартість реалізованих виробничих запасів	111	122	134	148	163
Відрахування на створення резерву сумнівних боргів	74	81	90	98	108
Втрати від знецінення запасів	44	49	54	59	65
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	?	?	?	?	?
Дохід, отриманий від інвестицій у дочірнє підприємство	126	138	152	167	184
Отримані дивіденди, відсотки й інші доходи від фінансових інвестицій	244	269	295	325	358
Інші доходи	81	90	98	108	119
Витрати на проценти й інші витрати підприємства, пов'язані з запозиченнями	52	57	63	69	76
Інші витрати	111	122	134	148	163
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	?	?	?	?	?
Податки на прибуток (25 %)	?	?	?	?	?
Прибуток від звичайної діяльності	?	?	?	?	?
Чистий прибуток	?	?	?	?	?

Продовження таблиці 5.1

Показник	Варіант				
	26	27	28	29	30
Дохід (виручка) від надання транспортних послуг	14302	15732	17305	19036	20939
ПДВ	?	?	?	?	?
Надані знижки (без ПДВ)	238	262	288	317	349
Чистий дохід	?	?	?	?	?
Собівартість наданих транспортних послуг	8939	9832	10816	11897	13087
Валовий прибуток (збиток)	?	?	?	?	?
Дохід від операційної оренди активів	274	302	332	365	401
Дохід від реалізації оборотних активів	429	472	519	571	628
Адміністративні витрати	1001	1101	1211	1332	1466
Витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом	477	524	577	635	698
Собівартість реалізованих виробничих запасів	179	197	216	238	262
Відрахування на створення резерву сумнівних боргів	119	131	144	159	174
Втрати від знецінення запасів	72	79	87	95	105
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	?	?	?	?	?
Дохід, отриманий від інвестицій у дочірнє підприємство	203	223	245	270	297
Отримані дивіденди, відсотки й інші доходи від фінансових інвестицій	393	433	476	523	576
Інші доходи	131	144	159	174	192
Витрати на проценти й інші витрати підприємства, пов'язані з запозиченнями	83	92	101	111	122
Інші витрати	179	197	216	238	262
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	?	?	?	?	?
Податки на прибуток (25 %)	?	?	?	?	?
Прибуток від звичайної діяльності	?	?	?	?	?
Чистий прибуток	?	?	?	?	?

Завдання 5.2

На підставі даних завдання 5.1 розрахувати основні показники рентабельності відповідно до нижченаведених методичних рекомендацій. Зробити висновки.

Методичні вказівки до виконання завдання 5.2

Загальну рентабельність діяльності транспортного підприємства розраховують як відношення чистого прибутку до чистого доходу, виражене у відсотках.

Рентабельність виробничої діяльності транспортного підприємства розраховують як відношення чистого прибутку до виробничої собівартості наданих транспортних послуг, виражене у відсотках.

Рентабельність операційної діяльності транспортного підприємства розраховують як відношення прибутку від операційної діяльності до загальної суми операційних витрат, виражене у відсотках.

Рентабельність активів транспортного підприємства розраховують як відношення чистого прибутку до середньорічної вартості активів, виражене у відсотках.

Таблиця 5.2 – Вихідні дані для розрахунку рентабельності активів (середньорічна вартість активів, тис. грн)

Варіант									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2200	2420	2662	2928	3221	3543	3897	4287	4716	5187
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
5706	6277	6905	7595	8354	9190	10109	11120	12232	13455
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
14800	16281	17909	19699	21669	23836	26220	28842	31726	34899

Рентабельність власного капіталу транспортного підприємства розраховують як відношення чистого прибутку до середньорічної вартості власного капіталу, виражене у відсотках. Середньорічну вартість власного капіталу прийняти на рівні 45 % від вартості активів (за варіантами таблиці 5.2).

Тема 6. Види та форми оплати праці

Завдання 6.1

За наведеними нижче даними розрахувати заробітну плату працівників транспортного підприємства.

Методичні вказівки до виконання завдання 6.1

Система оплати праці для водіїв рухомого складу погодинно-преміальна. Для допоміжних робітників відрядно преміальна.

Доплата водіям за класність водіям першого класу – 30 % від тарифного заробітку, 2-го – 15 %. Доплата за бригадирство – 25 % від тарифного заробітку. Доплата за сумісництво професій – 20 % за кожен професію.

Таблиця 6.1 – Дані таблицю обліку й виконання робочого часу за звітний місяць, годин

№	Професія	Клас	Всього	Примітки
1	Водій	1	130	
2	Водій	2	120	Бригадир
3	Водій	3	200	
5	Керівник			Бухгалтер
6	Майстер	3	170	
7	Майстер	2	170	Електрик

Таблиця 6.2 – Тарифна сітка майстра

Розряд	1	2	3
Коефіцієнт	1	1,2	1,4

Шкала преміювання:

- за якісне обслуговування – 30% від тарифного заробітку;
- за виконання плану 105 % включно – 10 %;
- понад 105 % - 20 %;

- за недовиконання плану 90 % включно і менше – 30 %.

Відрядну розцінку слід розраховувати за формулою:

$$ВРВ = (\text{ФРЧ} * В * Сч * Кт) / N, \quad (6.1)$$

де ФРЧ – місячний фонд робочого часу;

В – питома вага операційного часу – 0,75;

Сч – годинна тарифна ставка токаря першого розряду;

Кт – тарифний коефіцієнт;

N – планова кількість продукції.

Нарахування заробітної платні водіям оформити у вигляді таблиці наступного змісту.

Таблиця 6.3 – Нарахування заробітної платні водіям

№	ЗП	Надбавки			Усього
		Класність	Бригадирство	За обслуг	
1					
2					
3					
Усього					

Розрахунок відрядної ставки майстрів слід розраховувати за формулою:

$$ВСм = (\text{ФРЧ} * В * Сч * Кт) / N, \quad (6.2)$$

де ФРЧ – відпрацьовано годин;

В – питома вага операційного часу (0,75);

Сч – годинна тарифна ставка токаря першого розряду;

Кт – тарифний коефіцієнт;

N – планова кількість продукції.

Нарахування заробітної плати майстрам оформити у вигляді таблиці наступного змісту.

Таблиця 6.4 – Нарахування заробітної плати майстрам

№	ЗП	Нарахування		Штрафи	Усього
		Сумісництво	Перевищення	Недотик.	
1					
2					

Розрахунок заробітної платні керівника здійснюється з урахуванням доплати за сумісництво професій.

Після нарахування заробітної платні кожному працівнику необхідно визначити утримання з заробітної плати й оформити розрахунки у вигляді таблиці.

Податок із доходів фізичних осіб розраховується з суми, яка визначається як різниця нарахованої заробітної платні й усіх утримань у фонди загальнообов'язкового соціального страхування.

Таблиця 6.5 – Відомість нарахування ЗП та утримання з неї за звітний період

Назва	Водій	Водій	Водій	Майстер	Майстер	Керівник	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8
Нарахована заробітна платня							
Утримання							
Внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (1 %)							
Внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття (0,6 %)							
Внески до Пенсійного фонду (2 %)							
Податок із доходів фізичних осіб (15 %)							
Усього							
До виплати							

Вихідні дані наведено в таблиці 6.1.

Таблиця 6.6 – Вихідні дані до завдання 6.1

Показник	Варіант									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Годинна ставка водія 3-го класу, грн	5,0	5,1	5,1	5,2	5,2	5,3	5,3	5,4	5,4	5,5
Годинна ставка майстра 1 розряду, грн	6,0	6,1	6,1	6,2	6,2	6,3	6,4	6,4	6,5	6,6
Посадовий оклад керівника	3000	3030	3060	3091	3122	3153	3185	3216	3249	3281
Посадовий оклад охоронця	1200	1212	1224	1236	1249	1261	1274	1287	1299	1312
Планова кількість продукції	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259
Виробітка 1-го майстра	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284
Виробітка 2-го майстра	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214

50

Показник	Варіант									
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Годинна ставка водія 3-го класу, грн	5,5	5,6	5,6	5,7	5,7	5,8	5,9	5,9	6,0	6,0
Годинна ставка майстра 1 розряду, грн	6,6	6,7	6,8	6,8	6,9	7,0	7,0	7,1	7,2	7,2
Посадовий оклад керівника	3314	3347	3380	3414	3448	3483	3518	3553	3588	3624
Посадовий оклад охоронця	1326	1339	1352	1366	1379	1393	1407	1421	1435	1450
Планова кількість продукції	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269
Виробітка 1-го майстра	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294
Виробітка 2-го майстра	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224

Продовження таблиці 6.6

Показник	Варіант									
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Годинна ставка водія 3-го класу, грн	6,1	6,2	6,2	6,3	6,3	6,4	6,5	6,5	6,6	6,7
Годинна ставка майстра 1 розряду, грн	7,3	7,4	7,5	7,5	7,6	7,7	7,8	7,8	7,9	8,0
Посадовий оклад керівника	3661	3697	3734	3771	3809	3847	3886	3925	3964	4004
Посадовий оклад охоронця	1464	1479	1494	1509	1524	1539	1554	1570	1586	1601
Планова кількість продукції	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279
Виробітка 1-го майстра	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304
Виробітка 2-го майстра	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234

Тема 7. Ціноутворення на транспорті

Завдання 7.1

Розрахувати договірний тариф за годину роботи та 1 км пробігу за наведеними в таблиці даними.

Методичні вказівки до виконання завдання 7.1

Таблиця 7.1 – Вихідні дані до завдання 7.1

№ п/п	Показник	"Ікарус-350"	"Ікарус-350" при отриманні палива від замовника	Разом фактична сума
1	2	3	4	5
1	Паливно-мастильні матеріали	1621,60	81,10	
2	Автошини й акумулятори	101,70	101,70	
3	Техобслуговування та поточний ремонт	1787,00	1787,00	
4	Заробітна платня водія	312,30	312,30	
5	Нарахування на зарплату	?	?	
-	Єдиний соціальний внесок (36,88 %)	?	?	
6	Амортизація	169,70	169,70	
7	Інші витрати	остання цифра залікової книжки, помножена на 5	остання цифра залікової книжки, помножена на 5	
8	Разом прямі витрати	?	?	
9	Загальновиробничі (розподілені і нерозподілені) витрати (2,2 % від прямих витрат)	?	?	
10	Разом виробнича собівартість	?	?	
11	Постійні витрати: адміністративні витрати (10% від виробничої собівартості)	?	?	
12	Всього витрат	?	?	
13	Робочих годин	333,00	833,00	
14	Собівартість 1 години роботи (р.12: р.13)	?	?	

1	2	3	4	5
15	Вартість перевезень при базовій рентабельності 20 % (р.12 + 20%)	?	?	
16	ПДВ на вартість перевезень	?	?	
17	<i>Довідково: загальна вартість перевезень з ПДВ</i>	?	?	
18	Договірний тариф за годину роботи при рентабельності (без ПДВ):	X	X	
	20% (р.14 + 20 %)	?	?	
	40% (р.14 + 40 %)	?	?	
	60 % (р.14 + 60%)	?	?	
19	Кілометрів пробігу	?	?	
20	Собівартість 1 км пробігу (р.12 : р.19)	?	?	
21	Договірний тариф за 1 км пробігу при рентабельності (без ПДВ):	X	X	
	20% (р.20 + 20%)	?	?	
	40% (р.20 + 40%)	?	?	
	60% (р.20 + 60%)	?	?	

Завдання 7.2

Визначити вартість абонементних проїзних квитків на місяць, півмісяця і тиждень.

Методичні вказівки до виконання завданн 7.2.

При розрахунку слід виходити з того, що пасажир, який придбає абонементний проїзний білет, фактично кредитує перевізника. Тому під час розрахунків слід враховувати відсоткові ставки банківських установ за короткостроковими кредитами.

При розрахунку слід брати до уваги різну кількість робочих днів у кожному місяці. Кількість поїздок у робочий день приймають – 2 поїздки. Беручи до уваги меншу транспортну активність населення у вихідні дні (тобто у суботу та неділю) при розрахунку вартості абонементних проїзних білетів вихідні дні не тарифікуються.

Вхідні данні наведено у таблиці 7.2.

Таблиця 7.2 – Вихідні дані до завдання 7.2

Показник	Варіант									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тариф (грн.)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Місяць для розрахунку	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень
Кількість днів дії абонементу										
Місяць	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
0,5 місяця	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Тиждень	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Річний відсоток банку, що кредитує перевізника	20	20,5	21	21,5	22	22,5	23	23,5	24	20

Показник	Варіант									
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Тариф (грн.)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Місяць для розрахунку	листопад	грудень	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень
Кількість днів дії абонементу										
Місяць	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
0,5 місяця	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Тиждень	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Річний відсоток банку, що кредитує перевізника	20,5	21	21,5	22	22,5	23	23,5	24	20	20,5

Показник	Варіант									
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Тариф (грн.)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Місяць для розрахунку	вересень	жовтень	листопад	грудень	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень
Кількість днів дії абонементу										
Місяць	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
0,5 місяця	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Тиждень	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Річний відсоток банку, що кредитує перевізника	21	21,5	22	22,5	23	23,5	24	20	20,5	21

Тема 8. Організація планового й оперативного управління транспортними процесами

Завдання 8.1

Перед керівництвом АТП постало питання відміни обслуговування певних маршрутів перевезень у міському циклі. Ця рпроблема виникла у зв'язку зі змінами обсягів перевезень.

Для прийняття рішення про скасування маршрутів необхідно проаналізувати маржинальний прибуток, який приносять усі маршрути і визначити прибутковість (збитковість) останніх.

За наведеними нижче даними визначити збитковий маршрут. Провести розрахунки доцільності закриття маршруту.

Розрахунок доцільно проводити в таблиці наступного вигляду.

Таблиця 8.1 – Розрахунок прибутку (збитку) за умови закриття збиткового маршруту

Показники	Маршрут			
	1	2	3	Разом
1. Виручка (грн)	10000	30 000	20 000	60 000
2. Змінні витрати (4000+2000+1000) – А	7000	22 000	2 000	47 000
3. Маржинальний дохід (грн.)	3000	8000	2000	13000
4. Постійні витрати	2000	2000	3000	7000
5. Прибуток	1000	6000	-1000	6000
Показники беззбиткового маршруту				
Маржинальний дохід (грн)	3000	8000	-	11000
Постійні витрати	2000	2000	-	7000
7. Прибуток(збитки)	1000	6000		4000

Зробити висновки.

Таблиця 8.2 – Вихідні дані до завдання 8.1

Показники	Варіант									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Пасажирообіг, чол.										
Маршрут 1	15000	15150	15302	15455	15609	15765	15923	16082	16243	16405
Маршрут 2	17000	17170	17342	17515	17690	17867	18046	18226	18409	18593
Маршрут 3	18000	18180	18362	18545	18731	18918	19107	19298	19491	19686
Тариф, грн	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Прямі матеріальні витрати	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Маршрут 1	10000	10100	10201	10303	10406	10510	10615	10721	10829	10937
Маршрут 2	12000	12120	12241	12364	12487	12612	12738	12866	12994	13124
Маршрут 3	14000	14140	14281	14424	14568	14714	14861	15010	15160	15312
Прямі витрати на оплату праці	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Маршрут 1	8000	8080	8160,8	8242,4	8324,8	8408,1	8492,2	8577,1	8662,9	8749,5
Маршрут 2	9000	9090	9180,9	9272,7	9365,4	9459,1	9553,7	9649,2	9745,7	9843,2
Маршрут 3	10000	10100	10201	10303	10406	10510	10615	10721	10829	10937
Постійні виробничі накладні витрати	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Маршрут 1	5000	5050	5100,5	5151,5	5203	5255,1	5307,6	5360,7	5414,3	5468,4
Маршрут 2	6000	6060	6120,6	6181,8	6243,6	6306,1	6369,1	6432,8	6497,1	6562,1
Маршрут 3	7000	7070	7140,7	7212,1	7284,2	7357,1	7430,6	7504,9	7580	7655,8
Змінні виробничі накладні витрати	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Маршрут 1	4000	4040	4080,4	4121,2	4162,4	4204	4246,1	4288,5	4331,4	4374,7
Маршрут 2	5000	5050	5100,5	5151,5	5203	5255,1	5307,6	5360,7	5414,3	5468,4
Маршрут 3	6000	6060	6120,6	6181,8	6243,6	6306,1	6369,1	6432,8	6497,1	6562,1

Показники	Варіант									
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Пасажиробіг, чол.										
Маршрут 1	16569	16735	16902	17071	17242	17415	17589	17765	17942	18122
Маршрут 2	18779	18966	19156	19348	19541	19736	19934	20133	20335	20538
Маршрут 3	19883	20082	20283	20486	20691	20897	21106	21317	21531	21746
Тариф, грн	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Прямі матеріальні витрати	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Маршрут 1	11046	11157	11268	11381	11495	11610	11726	11843	11961	12081
Маршрут 2	13255	13388	13522	13657	13794	13932	14071	14212	14354	14497
Маршрут 3	15465	15619	15776	15933	16093	16254	16416	16580	16746	16914
Прямі витрати на оплату праці	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Маршрут 1	8837	8925,3	9014,6	9104,7	9195,8	9287,8	9380,6	9474,4	9569,2	9664,9
Маршрут 2	9941,6	10041	10141	10243	10345	10449	10553	10659	10765	10873
Маршрут 3	11046	11157	11268	11381	11495	11610	11726	11843	11961	12081
Постійні виробничі накладні витрати	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Маршрут 1	5523,1	5578,3	5634,1	5690,5	5747,4	5804,8	5862,9	5921,5	5980,7	6040,5
Маршрут 2	6627,7	6694	6761	6828,6	6896,8	6965,8	7035,5	7105,8	7176,9	7248,7
Маршрут 3	7732,4	7809,7	7887,8	7966,7	8046,3	8126,8	8208,1	8290,1	8373	8456,8
Змінні виробничі накладні витрати	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Маршрут 1	4418,5	4462,7	4507,3	4552,4	4597,9	4643,9	4690,3	4737,2	4784,6	4832,4
Маршрут 2	5523,1	5578,3	5634,1	5690,5	5747,4	5804,8	5862,9	5921,5	5980,7	6040,5
Маршрут 3	6627,7	6694	6761	6828,6	6896,8	6965,8	7035,5	7105,8	7176,9	7248,7

Продовження таблиці 8.2

Показники	Варіант									
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Пасажирообіг, чол.										
Маршрут 1	18303	18486	18671	18857	19046	19236	19429	19623	19819	20018
Маршрут 2	20743	20951	21160	21372	21585	21801	22019	22240	22462	22687
Маршрут 3	21963	22183	22405	22629	22855	23084	23315	23548	23783	24021
Тариф, грн	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Прямі матеріальні витрати	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Маршрут 1	12202	12324	12447	12572	12697	12824	12953	13082	13213	13345
Маршрут 2	14642	14789	14937	15086	15237	15389	15543	15699	15855	16014
Маршрут 3	17083	17253	17426	17600	17776	17954	18134	18315	18498	18683
Прямі витрати на оплату праці	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Маршрут 1	9761,5	9859,1	9957,7	10057	10158	10259	10362	10466	10570	10676
Маршрут 2	10982	11092	11202	11314	11428	11542	11657	11774	11892	12011
Маршрут 3	12202	12324	12447	12572	12697	12824	12953	13082	13213	13345
Постійні виробничі накладні витрати	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Маршрут 1	6101	6162	6223,6	6285,8	6348,7	6412,2	6476,3	6541	6606,5	6672,5
Маршрут 2	7321,1	7394,4	7468,3	7543	7618,4	7694,6	7771,5	7849,3	7927,7	8007
Маршрут 3	8541,3	8626,7	8713	8800,1	8888,1	8977	9066,8	9157,5	9249	9341,5
Змінні виробничі накладні витрати	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Маршрут 1	4880,8	4929,6	4978,9	5028,7	5078,9	5129,7	5181	5232,8	5285,2	5338
Маршрут 2	6101	6162	6223,6	6285,8	6348,7	6412,2	6476,3	6541	6606,5	6672,5
Маршрут 3	7321,1	7394,4	7468,3	7543	7618,4	7694,6	7771,5	7849,3	7927,7	8007

Тема 9. Особливості ведення обліку на транспорті

Завдання 9.1

Наведені в таблиці вихідних даних господарські операції автотранспортного підприємства відобразити на рахунках бухгалтерського обліку й визначити прибуток (збиток) підприємства.

Методичні вказівки до виконання завдання 9.1

Згідно з Планом рахунків усі підприємства для відображення доходів від автомобільних перевезень застосовують субрахунок 703 “Дохід від реалізації робіт і послуг” рахунка 70 “Доходи від реалізації”. У бухгалтерському обліку суми страхового збору не є доходом перевізника, оскільки вони надходять за агентським договором на користь страхувальника. Суми страхового збору, що надійшли, не включаються до доходу від надання послуг, а до перерахування страхувальникові акумулюються на субрахунку 685 “Розрахунки з іншими кредиторами”. Суми цільових надходжень з бюджету у зв’язку з регулюванням тарифів на перевезення та перевезенням пільгових категорій пасажирів є доходом транспортного підприємства за вирахування сум ПДВ (такі суми ПДВ відображаються не за рахунком 641 «Розрахунки за податками», а за рахунком 643 «Податкові зобов'язання».

Суми витрат у цьому завданні наведені без розподілу за собівартість послуг з перевезення, загальновиробничі, адміністративні, збутові й інші операційні витрати, тому їхнє списання на фінансовий результат необхідно здійснювати комплексною проводкою (тобто кредитуючи одночасно всі витратні рахунки).

Для виконання завдання використати наступні рахунки бухгалтерського обліку:

311 – Поточні рахунки в національній валюті

361 – Розрахунки з вітчизняними покупцями

685 – Розрахунки з іншими кредиторами

- 703 – Дохід від реалізації робіт і послуг
- 641 – Розрахунки за податками
- 48 – Цільове фінансування і цільові надходження
- 643 – Податкові зобов'язання
- 903 – Собівартість реалізованих робіт і послуг
- 91 – Загальновиробничі витрати
- 92 – Адміністративні витрати
- 93 – Витрати на збут
- 94 – Інші витрати операційної діяльності
- 791 – Результат операційної діяльності
- 441 – Прибуток нерозподілений
- 442 – Непокриті збитки

При виконанні завдання відкрити Т-рахунки і записати на них наведені операції. Т-рахунки оформлюються наступним чином.

Активні рахунки		Пасивні рахунки	
311		703	
збільшення	зменшення	зменшення	збільшення

Завдання виконати у формі таблиці:

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5

Таблиця 9.1 – Вихідні дані до завдання 9.1

№ з/п	Зміст операції	Варіант									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Отримання на розрахунковий рахунок автопідприємства виручки від продажу квитків, реалізованих через касу автовокзалу	4800,0	4896,0	4993,9	5093,8	5195,7	5299,6	5405,6	5513,7	5624,0	5736,4
2	Віднесений на рахунок страхового агентства страховий збір, що справляється з пасажирів (сума умовна)	240,0	246,0	252,2	258,5	264,9	271,5	278,3	285,3	292,4	299,7
3	Перерахований на рахунок страхового агентства страховий збір	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
4	Відображено дохід від реалізації з продажу квитків	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
5	Відображена сума податкових зобов'язань з ПДВ	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
6	Відображені розрахункові суми, що відшкодовуються з бюджету у зв'язку з регулюванням тарифів на перевезення та перевезенням пільгових категорій пасажирів (сума умовна)	114,0	117,4	120,9	124,6	128,3	132,2	136,1	140,2	144,4	148,7
7	Відображені розрахунки за податковими зобов'язаннями з ПДВ із сум, що відшкодовуються з бюджету	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
8	Списані витрати виробництва на реалізацію послуг із перевезення (сума умовна)	3280,0	3378,4	3479,8	3584,1	3691,7	3802,4	3916,5	4034,0	4155,0	4279,7
9	Списаний дохід на фінансовий результат	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
10	Відображений фінансовий результат	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?

№ з/п	Зміст операції	Варіант									
		11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	Отримання на розрахунковий рахунок автопідприємства виручки від продажу квитків, реалізованих через касу автовокзалу	5851,2	5968,2	6087,6	6209,3	6333,5	6460,2	6589,4	6721,2	6855,6	6992,7
2	Віднесений на рахунок страхового агентства страховий збір, що справляється з пасажирів (сума умовна)	307,2	314,9	322,8	330,8	339,1	347,6	356,3	365,2	374,3	383,7
3	Перерахований на рахунок страхового агентства страховий збір	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
4	Відображено дохід від реалізації з продажу квитків	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
5	Відображена сума податкових зобов'язань з ПДВ	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
6	Відображені розрахункові суми, що відшкодовуються з бюджету у зв'язку з регулюванням тарифів на перевезення та перевезенням пільгових категорій пасажирів (сума умовна)	153,2	157,8	162,5	167,4	172,4	177,6	182,9	188,4	194,1	199,9
7	Відображені розрахунки за податковими зобов'язаннями з ПДВ із сум, що відшкодовуються з бюджету	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
8	Списані витрати виробництва на реалізацію послуг із перевезення (сума умовна)	4408,0	4540,3	4676,5	4816,8	4961,3	5110,1	5263,4	5421,3	5584,0	5751,5
9	Списаний дохід на фінансовий результат	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
10	Відображений фінансовий результат	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?

№ з/п	Зміст операції	Варіант									
		21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1	Отримання на розрахунковий рахунок автопідприємства виручки від продажу квитків, реалізованих через касу автовокзалу	7132,5	7275,2	7420,7	7569,1	7720,5	7874,9	8032,4	8193,1	8356,9	8524,1
2	Віднесений на рахунок страхового агентства страховий збір, що справляється з пасажирів (сума умовна)	393,3	403,1	413,2	423,5	434,1	444,9	456,1	467,5	479,2	491,1
3	Перерахований на рахунок страхового агентства страховий збір	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
4	Відображено дохід від реалізації з продажу квитків	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
5	Відображена сума податкових зобов'язань з ПДВ	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
6	Відображені розрахункові суми, що відшкодовуються з бюджету у зв'язку з регулюванням тарифів на перевезення та перевезенням пільгових категорій пасажирів (сума умовна)	205,9	212,1	218,4	225,0	231,7	238,7	245,9	253,2	260,8	268,6
7	Відображені розрахунки за податковими зобов'язаннями з ПДВ із сум, що відшкодовуються з бюджету	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
8	Списані витрати виробництва на реалізацію послуг із перевезення (сума умовна)	5924,0	6101,8	6284,8	6473,4	6667,6	6867,6	7073,6	7285,8	7504,4	7729,5
9	Списаний дохід на фінансовий результат	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
10	Відображений фінансовий результат	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?

2. САМОСТІЙНА РОБОТА

2.1 Мета виконання самостійної роботи

Мета виконання самостійної роботи – поглиблення, узагальнення та закріплення теоретичних знань і практичних умінь студентів із дисципліни «Економіка транспорту» шляхом вироблення вміння самостійної роботи з навчальною і фаховою науково-технічною літературою.

Самостійна робота студентів здійснюється у формі підготовки до лекцій і практичних занять, виконання контрольної роботи (для студентів заочної форми навчання).

Розподіл обсягу навчального часу на самостійну роботу студентів за формами навчання та видами робіт наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Розподіл обсягу навчального часу на самостійну роботу студентів

Види самостійної роботи студентів	Кількість годин	
	денна форма навч.	заочна форма навч.
1. Підготовка до лекцій	9	9
2. Вивчення теоретичного матеріалу	9	9
3. Підготовка до практичних занять	9	9
4. Виконання контрольної роботи		18
5. Підготовка до проміжного й підсумкового контролів	9	9
Усього:	36	54

Самостійну роботу студент може виконувати в бібліотеці, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах.

Підготовка до лекцій передбачає самостійне вивчення теоретичного навчального матеріалу кожної теми, поданого в основних і додаткових джерелах, конспекті лекцій. При цьому необхідно звернути увагу на необхідність чіткого засвоєння основних термінів і визначень, розуміння їхньої змістової сутності, обов'язкового аналізу використання теоретичних положень для розв'язання поданих у навчальних джерелах прикладів.

Підготовка до практичних занять здійснюється шляхом ознайомлення з основними теоретичними положеннями до кожного заняття, нормативною документацією, методикою виконання розрахунків.

Виконання контрольної роботи (для студентів заочної форми навчання) передбачає самостійне вирішення індивідуального фахового завдання за темою «Управління фінансово-економічною діяльністю транспортного підприємства» з використанням отриманих теоретичних знань і практичних умінь (табл. 2.2).

Завдання для виконання контрольної роботи студент отримує під час установчої лекції з дисципліни. Виконану контрольну роботу студент повинен подати для перевірки на кафедру (викладачу) під час сесії до іспиту з курсу. До іспиту допускаються лише ті студенти, які виконали та захистили контрольну роботу на позитивну оцінку.

Таблиця 2.2 – Розподіл часу самостійної роботи для виконання контрольної роботи

Назва етапів роботи	Обсяг СРС, год.		Відсоток виконання	
	денна форма навч.	заочна форма навч.	денна форма навч.	заочна форма навч.
1. Визначення та групування витрат транспортного підприємства	-	4	-	20
2. Розрахунок собівартості перевезень	-	4	-	20
3. Прогнозування і планування діяльності транспортного підприємства на наступний період	-	4	-	20
4. Визначення ефективності фінансово-господарської діяльності транспортного підприємства	-	4	-	20
5. Оформлення контрольної роботи	-	2	-	20
Усього	-	18	-	100

Самоперевірку засвоєння навчального матеріалу студент здійснює за контрольними запитаннями, поданими після кожної теми в конспекті лекцій і інших джерелах, та після кожної практичної роботи в відповідних методичних вказівках. Якщо на деякі запитання студент не може відповісти, необхідно

повторити вивчення навчального матеріалу або визначити вірну відповідь за допомогою викладача на консультації.

Контроль за виконанням самостійної роботи здійснюється викладачем цієї дисципліни шляхом:

а) проведення контрольних опитувань студентів на початку та наприкінці лекцій;

б) перевірки ступеня готовності студентів до виконання практичних робіт і контрольного опитування під час подання звітів із практичних робіт;

в) перевірки виконання письмової контрольної роботи;

г) проведення поточного та підсумкового тестового контролю за результатами вивчення теоретичного і практичного навчального матеріалу змістових модулів 1.1, 1.2.

2.2. Запитання для самоперевірки знань

Змістовий модуль 1.1. Активи транспортного підприємства

1. Назвіть основні відмінності продукції транспорту від продукції інших галузей матеріального виробництва.
2. Схарактеризуйте основні фонди транспортного підприємства.
3. Наведіть принципи, за якими групуються основні засоби за групами.
4. Схарактеризуйте поняття активи, наведіть основні їхні групи.
5. Наведіть економічний зміст амортизації.
6. Назвіть відмінності різних видів амортизації і принципи, за якими керівники підприємств їх обирають.
7. Розкрийте сутність різних показників, які характеризують використання основних засобів.

Змістовий модуль 1.2. Окремі фінансово-господарські процеси на транспорті

1. Показники рентабельності. Поясніть різницю між рентабельністю різних факторів виробництва.
2. Наведіть визначення активу і пасиву балансу та змісту окремих його статей.
3. Визначте місце бухгалтерського обліку в економічному житті підприємства, наведіть різні форми його ведення.
4. Різні види бухгалтерських рахунків. Наведіть економічний зміст записів на рахунках бухгалтерського обліку.
5. Витрати транспортного підприємства та їхні відмінності від витрат інших галузей матеріального виробництва.
6. Наведіть принципи і розподіліть витрати транспортних підприємств на постійні та змінні.
7. Фактори, що впливають на формування ціни на перевезення в сучасних умовах.
8. Наведіть основні фактори, що впливають на витрати транспортного підприємства.
9. Науково обґрунтоване формування ціни на перевезення.
10. Наведіть основні визначення Закону України “Про податок з власників транспортних засобів”.
11. Наведіть сутність та особливості оподаткування перевезень податком на додану вартість.
12. Наведіть основні системи оплати праці на транспорті.
13. Наведіть основні засади, які регулюють перевезення автомобільним транспортом.
14. Обов’язкове страхування на транспорті. Основні форми страхових угод.
15. Наведіть форми та методи оподаткування доходів фізичних осіб.
16. Наведіть форми та методи оподаткування прибутків транспортних підприємств.

2.3. Запитання, що виносяться на поточний і підсумковий контролі

1. Схарактеризуйте транспортну продукцію.
2. Проаналізуйте основні одиниці вимірювання транспортної роботи.
3. Викладіть порядок визначення структури активів транспортного підприємства
4. Схарактеризуйте структуру основних фондів транспортного підприємства.
5. Наведіть принципи, за якими активи розподіляються за групами.
6. Назвіть обов'язкові умови для водіїв автотранспорту.
7. Наведіть економічний зміст амортизації.
8. Назвіть відмінності різних видів амортизації та принципи, за якими керівники підприємств їх обирають.
9. Розкрийте сутність і порядок визначення показника фондівіддачі.
10. Розкрийте сутність і порядок визначення показника фондоемності.
11. Розкрийте сутність і порядок визначення показника рентабельності.
12. Наведіть визначення і структуру активу балансу та змісту окремих його статей.
13. Навіть визначення і структуру пасиву балансу та змісту окремих його статей.
14. Визначте місце фінансового обліку в економічному житті підприємства, наведіть різні форми його ведення.
15. Визначте місце управлінського обліку в економічному житті підприємства, наведіть різні форми його ведення.
16. Визначте місце податкового обліку в економічному житті підприємства, наведіть різні форми його ведення.
17. Наведіть групування витрат за статтями калькуляції та визначіть цілі такого групування.

18. Назвіть групування витрат за центрами витрат і визначіть цілі такого групування.
19. Наведіть групування витрат за розподілом на постійні і змінні та визначіть цілі такого групування.
20. Назвіть відмінності структури витрат транспортного підприємства та їхні відмінності від витрат інших галузей матеріального виробництва.
21. Наведіть методику розрахунку точки беззбитковості.
22. назвіть приклади можливого застосування точки беззбитковості в діяльності транспортного підприємства.
23. Наведіть різні методи і розподіліть витрати транспортних підприємств на постійні та змінні.
24. Назвіть методи ціноутворення.
25. Наведіть фактори, що впливають на формування ціни на перевезення з використанням методу «витрати плюс».
26. Назвіть фактори, що впливають на формування ціни на перевезення, спираючись на маржинальні витрати.
27. Наведіть основні фактори, що впливають на загальні витрати транспортного підприємства.
28. Назвіть основні визначення Закону України “Про податок з власників транспортних засобів”.
29. Наведіть сутність та особливості оподаткування перевезень податком на додану вартість.
30. Назвіть вимоги до структури робочого часу водія.
31. Подайте визначення основних системи оплати праці на транспорті.
32. Викладіть обов’язки і права водія та пасажирів у маршрутних перевезеннях.
33. Викладіть порядок відкриття маршруту регулярних пасажирських перевезень.
34. Наведіть основні засади, які регулюють перевезення автомобільним транспортом.

35. Назвіть основні форми типових страхових угод.
36. Наведіть форми та методи оподаткування доходів фізичних осіб.
37. Назвіть форми та методи оподаткування прибутків транспортних підприємств.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Арутюнова Г. И., Введение в экономику транспорта / Московский автодорожный ин-т (Технический ун-т). — М., 1995. — 100с.
2. Гончаров М. Ю. Системний факторний аналіз економічних процесів на транспорті / Інститут (Центр) комплексних транспортних проблем. — К. : Логос, 1999. — 423с.
3. Дмитриев И. А., Жарова О. М.. Экономика предприятий автомобильного транспорта: Учеб. пособие для студ. вузов / Харьковский национальный автомобильно-дорожный ун-т. — Х. : ХНАДУ, 2004. — 183с.
4. Здерева Т. О., Иванова Н. Ю., Новак І. В., Когденко В. Г., Головніна О. Г. Економічне обґрунтування бізнес-плану роботи автотранспортного підприємства / Український транспортний ун-т / Т. О. Здерева (ред.). — К., 1996. — 60с.
5. Кашканов А. А., Ребедаило В. М.. Экономика підприємств автомобильного транспорту: Навч. посібник для студ. спец. "Автомобілі та автомобільне господарство" / Вінницький держ. технічний ун- т. — Вінниця : ВДТУ, 2002. — 115с.
6. Криворучко О. М. Типові задачі з економіки праці на автомобільному транспорті: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. спеціалізації "Менеджмент підприємств і організацій автомобільного транспорту" / Харківський національний автомобільно- дорожній ун-т. — Х. : ХНАДУ, 2002. — 213с.
7. Лapidус Б. М. Экономические проблемы транспорта: Учеб. пособие / Российский гос. открытый технический ун-т путей сообщения. — М.: РГОТУПС, 2001. — 110с.
8. Програма і робоча програма навчальної дисципліни «Економіка транспорту» (для студентів 5 курсу денної та заочної форми навчання за напрямом підготовки 1004 – «Транспортні технології», спеціальностей 7.100402, 8.100402, 7.100403, 8.100403) / Укл.: Д.О. Пруненко. – Харків : ХНАМГ, 2009. – 30 с.

9. Сатаева Л. О. Экономика транспортных предприятий: Учеб. пособие для студентов специальности "Менеджмент организации" - 061100 специализаций "Управление транспортной организацией"-061105, "Управление пассажирскими перевозками"-061132, "Управление международными перевозками"-061116 / Государственный ун-т управления; Институт управления на транспорте {Москва}. — М., 2001. — 118с.

10. Сербиновский Б. Ю., Фролов Н. Н., Напхоненко Н. В., Колоскова Л. И., Напхоненко А. А. Экономика предприятий автомобильного транспорта: Учеб. пособие для студ. вузов. — М. : ИКЦ "МарТ", 2006. — 494с.

11. Сич Євген Миколайович, Кислий Валерій Миколайович. Закони економіки транспорту: монографія / Державний економіко-технологічний ун-т транспорту. — Ніжин : Аспект-Поліграф, 2009. — 160с.

12. Темченко А. Г., Максимов С. В. Економіка підприємств автомобільного транспорту: навч. посібник. — Кривий Ріг : Видавничий центр КТУ, 2008. — 404с..

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять і самостійної роботи
з навчальної дисципліни

"ЕКОНОМІКА ТРАНСПОРТУ"

(для студентів 5 курсу денної та заочної форм навчання спеціальностей
7.07010101, 8.07010101 – «Транспортні системи (за видами транспорту)»,
7.07010102, 8.07010102 – «Організація перевезень і управління на транспорті
(за видами транспорту)»)

Укладач **Пруненко** Дмитро Олександрович

Відповідальний за випуск *Ю. О. Давідіч*

Редактор *К. В. Дюкар*

Комп'ютерне верстання *О. А. Балашова*

План 2010, поз. 431 М

Підп. до друку 27.12.2010
Друк на ризографі
Тираж 50 пр.

Формат 60 x 84/16
Ум. друк.арк. 3,1
Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011